

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Богдан Людмила Іванівна

м.Ужгород

У статті розкривається ефективність навчання при вивченні англійської мови студентами інженерно-технічного факультету засобами інтерактивних технологій, звертається увага на організацію процесу багатосторонньої комунікації.

Ключові слова: інтерактивні технології, комунікація, мотивація, компетенція.

Актуальність теми дослідження. Від сучасного навчального закладу вимагається запровадження нових підходів до навчання, що забезпечують розвиток комунікативних, творчих і професійних компетенцій та стимулюють потребу майбутнього фахівця у самоосвіті на основі змісту та організації навчального процесу. Метою навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах є формування у студентів професійної комунікативної компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма та аудіювання.

Однією з перешкодок, яка стоїть на шляху успішного оволодіння іноземною мовою у вищому навчальному закладі, є недостатня, а інколи й відверто низька мотивація студентів до вивчення мови. Саме тому особливий інтерес представляють інтерактивні технології, метою яких є створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність. В основу такого навчального процесу закладено співробітництво і продуктивне спілкування, спрямоване на спільне розв'язання проблем, формування здібностей виділяти головне, ставити цілі, планувати діяльність, розподіляти функції, відповідальність, критично міркувати, досягати значимих результатів. Тому, на нашу думку, потрібно більше активізувати процес навчання, використовуючи відповідні інтерактивні технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін „інтерактивна педагогіка” відносно новий: до наукового обігу його ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц. У своїх дослідженнях він визначив мету інтерактивного процесу – це зміна і поліпшення моделей поведінки його учасників. Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її. Це дозволяє говорити про інтерактивні методи як процес інтерактивного виховання. Лінгвістичне значення слова «interactive», представлене в іншомовних словниках, розтлумачує поняття „інтерактивності”, „інтерактивного” як взаємодію, або того, що взаємодіє, впливає один на одного.

Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, у дослідному розумінні інтерактивним може бути названий метод, в якому той, хто навчається, є учасником, тобто здійснює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо. Він не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власне створюючи це явище [5].

Н.С.Мурадова стверджує, що інтерактивне навчання – це навчання, заглиблене в процес спілкування. Для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність трьох компонентів спілкування, а саме: комунікативний (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння людини людиною) [2].

О.Пометун вважає, що інтерактивними можна вважати технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії студентів у процесі навчання. Вони дозволяють на підставі внеску кожного з учасників у ході заняття спільною справою отримати нові знання і організувати корпоративну діяльність, починаючи від

окремої взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до широкої співпраці багатьох [6; 7].

Мета статті. Виходячи з вище зазначеного визначаємо мету статті – довести ефективність навчання англійської мови за допомогою інтерактивних технологій.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, сутність інтерактивного навчання полягає у взаємонавчанні, груповій формі організації освітнього процесу із реалізацією активних групових методів навчання для вирішення дидактичних завдань. Педагог при цьому виконує функції помічника в роботі, консультанта, організатора, стає одним із джерел інформації. Однак, студент і викладач виступають як рівноправні суб'єкти навчального процесу. Інтеракція виключає домінування будь-якого учасника, думки, точки зору над іншими, але має враховувати конкретний досвід та практичне застосування. Під час такого діалогового навчання студенти вчать критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважуючи альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусії, спілкуватись з іншими людьми.

Організації процесу багатосторонньої комунікації сприяє використання відповідних інтерактивних методів навчання, які спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, орієнтують на діяльність, що стимулює активність та «винахідливість». До них можна віднести наступні: мозковий штурм, метод проєктів, рольові та ділові ігри, дискусії, дебати, круглі столи, методи типу „мереживна пилка”, „обери позицію”, „шкала думок” та ін.

Слід зазначити, що використання інтерактивних форм навчання під час вивчення англійської мови студентами інженерно-технічного факультету буде ефективним, якщо зміст навчального процесу буде перегукуватися з їх майбутньою професійною діяльністю. Викладач повинен зважати на рівень володіння мовою студентами, на рівень сформованості комунікативних навичок. Потрібно слідкувати, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання ставали усвідомленими, щоб студент розвивав і удосконалював не лише знання з мови, а й міг пов'язувати їх з майбутньою професійною діяльністю.

Технологія використання таких форм навчання являє собою поетапне, логічно побудоване використання форм активного навчання від простіших до складніших і включає в себе: засвоєння ігрових прийомів шляхом введення їх в практику проведення занять; розширення використання на уроках ігрових ситуацій, елементів дискусій, обговорень, проведення в ігровій формі підсумкових занять з теми.

Так, використання рольових ігор, в яких студенти спілкуються в парах або в групах не лише дозволяє зробити заняття більш різноманітним, а й дає можливість студентам проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. Вони можуть допомагати один одному, успішно коригувати висловлення своїх співрозмовників, навіть якщо викладач не дає такого завдання.

Учасники рольових ігор можуть виконувати різноманітні ролі, при цьому їхнім завданням є вирішення проблемної ситуації. Саме серії проблемних завдань відкривають можливість використання англійської мови для повсякденного спілкування, а також для вирішення професійних завдань. Забезпечуючи формування відповідних видів мовленнєвої діяльності, вони допомагають реалізувати основну функцію вивчення іноземної мови (зокрема англійської) на інженерно-технічному факультеті – формування у студентів професійної комунікативної компетенції. Створюючи проблемні ситуації, викладачеві слід

слідкувати, щоб завдання відповідали рівню наявних знань та інтелектуальних можливостей студентів, не були стереотипними, відображали реальні ситуації професійної діяльності, подавали проблему під несподіваним кутом зору, а також були пов'язані з темою заняття, текстом, який вони читали, граматику, яку вони опрацьовували. Виконуючи такі завдання студенти можуть практично осмислити інформацію, подану в тексті, активізувати лексичний та граматичний матеріали.

Прикладами проблемних ситуацій можуть бути наступні:

- *Ваш комп'ютер зламався. Ви телефонуєте в службу технічної підтримки і, керуючись підказками сервісного інженера, намагаєтесь полагодити його.*

- *Чи згодні ви як майбутній фахівець з основними висновками статті? Обґрунтуйте свою точку зору.*

Корисним видом діяльності є створення дискусій англійською мовою, тематика яких може бути різноманітною. Доцільно створювати професійно-орієнтовані дискусії, прив'язуючи їх до майбутньої спеціальності студентів та застосовуючи відповідну спеціалізовану лексику. За основу таких обговорень можна брати інформацію з прочитаних технічних текстів та статей. Викладач бере на себе роль організатора спілкування, формулює питання, звертає увагу на оригінальні думки учасників, суперечливі питання, допомагає у розв'язанні напружених моментів, що виникають під час дискусії.

Окремо потрібно виділити метод проектів. Є.С.Полат відзначав, що метод проектів передбачає визначену сукупність навчально-пізнавальних засобів та дій студентів, які дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних пізнавальних дій та припускають презентацію цих результатів у вигляді конкретного продукту діяльності. Як педагогічна технологія це є сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю сутністю [3].

У проектній роботі студенти залучаються в створену педагогом пошукову навчально-пізнавальну діяльність. Використання проектних технологій робить можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, технологічних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, допомагає формувати міжпредметні зв'язки, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні англійської мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі, формує соціальну мобільність. Крім того, все це підвищує мотивацію студентів, оскільки в даному випадку вивчення мови стає не ціллю, а засобом створення кінцевого продукту діяльності. Навіть найслабші студенти можуть проявити себе тут в повній мірі, виконуючи посильні для них завдання, і, в результаті, кожен студент робить свій внесок у створення проекту.

Достатньо дієвим різновидом групової діяльності є метод „мереживна пилка”, розроблений Е.Аронсоном в 1978 р. У створеній навчальній ситуації студенти виступають у ролі педагога, передаючи один одному засвоєну інформацію. Навчальна діяльність здійснюється у групах з 6 чоловік для роботи з певними частинами навчального матеріалу, який об'єднаний у блоки за змістом і логікою. Кожен член групи опрацьовує свою частину матеріалу, потім представники різних груп, що вивчали одне й

те саме питання, зустрічаються і обмінюються інформацією. Такий обмін називають „зустріч експертів”. Після цього „експерти” навчають власні групи тому, що дізналися. У свою чергу інші члени групи аналогічним чином опрацьовують власну частину матеріалу, як зубці однієї пилки. Засвоїти матеріал та отримати цілісне уявлення про явище, що вивчається, можливо лише уважно слухаючи колег і роблячи відповідні записи, тому студенти будуть зацікавлені у сумлінному виконанні власної та спільної частин роботи. Цікаво те, що звітує по темі як кожний окремо, так і група в цілому. На завершальному етапі викладач пропонує будь-якому члену групи питання по темі. Всі ці аспекти дозволяють залучати до роботи та активізувати навіть пасивних студентів із низькою мотивацією чи недостатнім рівнем володіння іноземною мовою.

Інтерактивний метод навчання „обери позицію” спонукає студентів до прийняття певної думки, точки зору та, що важливо, аргументувати свій вибір. Варто згадати і метод „шкала думок”, який тренує вміння формулювати власну думку, відстоювати свою позицію. У якості аргументів в даному випадку важливо залучати науково обґрунтовані концепції та теорії, використовувати власний життєвий досвід.

Усі вище згадані інтерактивні методи спрямовані на розвиток культури спілкування і формування особистості, яка володіє креативним та аксиологічним потенціалом, технологіями творчого саморозвитку, самовдосконалення, самоактуалізації.

Висновки. Отже, інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов потребують від усіх учасників навчального процесу розвитку комунікаційних умінь, навичок роботи в парах і групах, вміння аргументувати й дискутувати тощо. В цілому інтерактивне навчання спілкуванню іноземною мовою, зокрема англійською, створює сукупний ефект, який виявляється в тому, що на фоні програмного засвоєння знань формуються:

- 1) вміння співпрацювати, продуктивність якого характеризується зміною стратегії взаємодії, можливості залучати студентів у навчальну взаємодію і характером групової взаємодії;
- 2) комунікативна компетентність, що визначається зміною стилю спілкування, усвідомленням бар'єрів спілкування, характером вирішення комунікативних завдань;
- 3) толерантність, яка характеризується сприйняттям інших людей і забезпечує повноту та адекватність спілкування в різних ситуаціях [4].

Використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов, зокрема англійської на інженерно-технічному факультеті буде ефективним, якщо зміст навчального процесу буде перегукватися з майбутньою професійною діяльністю студентів. Викладач має зважати на рівень володіння мовою студентами, на рівень сформованості комунікативних навичок. Потрібно слідкувати, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання ставали усвідомленими, щоб студент розвивав і удосконалював не лише знання з мови, а й міг пов'язувати їх з майбутньою професійною діяльністю.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть спрямовані на пошук і розробку нових інтерактивних технологій навчання при вивченні англійської мови у вищому навчальному закладі.

Література і джерела

1. Гейхман Л.К. Интерактивный подход и модель дистанционного обучения иностранным языкам. [Электронный ресурс] / [Гейхман Л.К., Зуев И.И., Нигматуллова Э.Ф., Полова Г.С.]. – Режим доступа: <http://www.iii04.pfo-perm.ru> – Загол. з екрану. – Мова рос.
2. Мурадова Н.С. Коммуникативность-связующая роль культуры общения студентов технических заведений в интерактивном обучении. [Электронный ресурс] / Н.С.Муратова. – Режим доступа: – <http://www.ostu.ru/conf/ruslang2004/trend2/muradova.htm> – Загол. з екрану. – Мова рос.
3. Полат Е.С. Теоретические основы составления и использования системы средств обучения иностранному языку для средней общеобразовательной школы (на примере англ. языка): автореф. дисс. на соискание научной степени докт. пед. наук. – М., 1989. – 32 с.
4. Гейхман Л.К. Искусство быть и общаться с другим (Интерактивное обучение): Монография / Л.К.Гейхман. – Пермь: Центр развития образования, 2001. – 198 с.
5. Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації./ Ред.Салмай Н.М., Цибенко Н.В. – Випуск 10. – 2007. – с.80-95
6. Пометун О. Интерактивные технологии навчання: теорія, практика, досвід / О.Пометун, Л.Пироженко. – К., 2002. – 135 с.

В статье рассматривается эффективность обучения при изучении английского языка студентами инженерно-технического факультета способами интерактивных технологий, обращается внимание на организацию процесса многосторонней коммуникации.

Ключевые слова: интерактивные технологии, коммуникация, мотивация, компетенция.

The author of the article has considered the effectiveness of teaching while studying English by Engineering faculty students using the methods of interactive technologies and has paid much attention to the organization of the process of multilateral communication.

Key words: interactive technologies, communication, motivation, competence.

УДК 37.011.31:37.035.6

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ БОГДАНА СТУПАРИКА

Борис Уляна Зіновіївна

м.Івано-Франківськ

У статті наголошено на вагомості доробку Богдана Ступарика у розробці концептуальних засад національної ідеї; подано обґрунтування автором еволюції національного ідеалу українців; доведено, що реалізація національної ідеї відбувається у нерозривному зв'язку єдності поколінь, при вирішальній ролі національного виховання молодого покоління.

Ключові слова: національна ідея, національне виховання, Богдан Ступарик.

У всіх сферах українського суспільного життя й освіти, зокрема, сьогодні спостерігаються складні та неоднозначні процеси. Це ще раз переконує нас у тому, що перед українським суспільством на двадцять першому році після здобуття державної незалежності як ніколи гостро стоять завдання формування стратегії національного розвитку, яка б сприяла внутрішньосуспільній стабілізації та дала змогу Україні визначити своє місце в сучасній системі міжнародних відносин. У цьому контексті одним із чинників визначення підходів щодо розв'язання соціально-економічних та політичних проблем сучасного періоду, завершення процесів українського націєтворення, побудови національної правової держави та громадянського суспільства, модернізації суспільного життя й утвердження України як суб'єкта міжнародних відносин, перетворення її в самостійного геополітичного гравця на світовій арені має стати національна ідея.

Вище зазначене детермінує необхідність осмислення сучасної національної ідеї, яка б відповідала сакральним, автентичним витокам нашої нації і була б спроможна виконувати роль генератора творчого потенціалу населення не лише в задекларованому, але й реальному процесі державотворення.

Національна ідея як наукова проблема завжди була об'єктом уваги вчених. Розробкою її концептуальних засад займалися Д. Донцов, Є. Маланюк, М. Міхновський, І. Франко та ін. Серед сучасних дослідників суттєвим є доробок О. Вишневського, П. Кононенка, Л. Лук'яненка, Д. Павличка та ін. Багатим щодо окресленої проблеми є науковий доробок Б. Ступарика, життя і педагогічна діяльність якого є "яскравим прикладом служіння національній ідеї" [9, с.61].

Обґрунтована ним концепція національної ідеї заслуговує уваги сучасних науковців та потребує детального вивчення. Тому **метою статті** є розкрити зміст національної ідеї Б. Ступарика та довести її актуальність для сьогодення.

Національна ідея в розумінні Богдана Ступарика виходить за межі сутності етнічної категорії, набуваючи ознак державницької. Як уважає вчений, вітчизняне суспільство не може досягти розквіту без засадничої ідеї, яка б об'єднувала представників усіх етносів, спрямовувала їхній розум, енергію, почуття і

волю на досягнення соборності всіх українських земель. Учений вбачав підґрунтя добробуту народу власне у його національній ідеї, а її метою проголошував незалежний суверенний розвиток держави в ім'я процвітання не тільки української нації, а й усіх етносів, що населяють Україну і яким остання гарантує численні права та свободи, аби забезпечити їхній вільний національний розвиток. Тому цільне місце у вихованні молоді Б. Ступарик відводив вихованню свідомого громадянина, патріота суверенної України, готового віддати при потребі своє життя за її незалежність [2].

Аналізуючи становлення та розвиток української національної ідеї, Б. Ступарик за основу бере логічну послідовність, вибудовану П. Кононенком, та стверджує, що спочатку викристалізувалася ідея України, потім – "сама Україна", далі – українці як нація. Вчений був переконаний, що 1) ідея творить націю як потужний засіб її зцілення, ідентифікації та нескореності; 2) нація, зі свого боку, шліфує грані національної ідеї інтелектуальними зусиллями інтелігенції, своєї еліти відповідно до кожного нового етапу історичного поступу, вдосконалюючи її теоретико-методологічний фундамент і зміст [3].

За переконанням Богдана Ступарика з однієї сторони Україна як незалежна держава утвердилася завдяки наявності консолідуючої національної ідеї, з іншої вона трансформується, набуває нового змістового наповнення, суть якого полягає в необхідності розбудови "незалежної суверенної соборної Української держави" [7, с.139].

Концепція національної ідеї Богдана Ступарика ґрунтується на визнанні нації як неповторного й самосвідомого суб'єкта історичного процесу. Педагог стверджував, що національну ідею не можна зрозуміти без урахування особливостей умов життя народу протягом його історії. Ця ідея відображає глибинний рівень його свідомості у численних формах рефлексії людини над сутністю національної спільноти та сенсом її існування, а також сукупність ціннісних орієнтацій нації, її мислення, здатності відчувати і діяти згідно із загальнонародними інтересами. Тобто, на думку Б. Ступарика, національна ідея як своєрідне вираження духовного стану народу, його менталітету, формується під впливом традицій, культури, всього середовища буття людини і водночас сама впливає на них як джерело культурно-історичної динаміки нації, потужний внутрішній каталізатор її відродження і вищий прояв свідомості.

Характеризуючи українську світоглядно-філософську ментальність, Богдан Ступарик виокремлює її специфічні риси: "...спрямованість на внутрішній емоційно-почуттєвий світ людини, у якому панує не холодний раціональний розрахунок "голови", але жагучий поклик "серця"...; глибоко-особистісний, із врахуванням непересічно-неповторного змісту людського існування,